

VIN

Leesexemplaar



RUTH LASTERS

**VIN**

Polis

*Aan alle opnieuwbeginners*

Leesexemplaar

George zei koeltjes: 'Ga je me die muis nou nog geven of wil je 'n knal voor je kop?'

'Je wat geven, George?'

'Je weet verdomd goed wat. Ik wil die muis.'

Lennie stak aarzelend zijn hand in zijn zak. Zijn stem brak een beetje. 'Ik snap niet dat ik 'm niet mag houwe. 't Is niemand z'n muis. Ik heb 'm niet gestolen. Ik vond 'm gewoon langs de kant van de weg.'

De hand van George bleef gebiedend uitgestoken. [...]

'Ik deed d'r niks slechts mee, George. Alleen maar aaien.'

John Steinbeck, *Of Mice and Men* (1937),  
vertaald door Peter Bergsma (2018)



## Lore

Eerst werkte ik in 'de accordeon'. Zo noemen wij lokaal D210 hier vaak. 'D210 A en B' moet ik eigenlijk zeggen. Een vouw-scherm verdeelt de ruimte daar in zogezegd twee volwaardige klassen.

'Tot straks in den trekkzak. Ik ga nog roken en kopiëren', zei André Meyers soms als hij me op maandagochtend tegenkwam in de gang van de tweede verdieping.

Hij had het licht al aangeknipt in D210. De schakelaar zat aan zijn kant, links van de scheidingswand. Aan de rechterzijde legde ik mijn materiaal klaar.

Halverwege het scherm zat een grillige scheur, die me nu eens deed denken aan een hagedis, dan weer aan een kromme visgraat. Ik probeerde niet op die beschadiging te letten, maar nog voordat mijn toekomstige schrijnwerkers en elektriciens waren binnengestommeld, had ik er meerdere keren naar gekeken.

Op goede dagen klonk er slechts wat gekuch op mijn lokaalhelft, dat Meyers' leerlingen aan de A-zijde beantwoordden met gehoest. Daarna volgde er hooguit nog een spelletje Pairs. 'Hotspur FC!' schreeuwde een van de tieners bijvoorbeeld en een tel later vulde een andere de naam van die voetbalclub dan aan met: 'Tottenham!' Of 'Galatasaray!' ging het links van de ruimte, en rechts: 'SK Istanbul!'

Op slechtere dagen ontstond er een langer echospel dwars door de afscheiding, en wel een met geknars van stoelpoten, schelle cartoonstemmetjes, orgastisch gehijg en hyenagelui-

den. Of er werd gerukt aan de bedieningsstaven van de zonwering tot deze als een valbijl naar beneden schoot.

Een enkele keer gebeurde het zelfs dat een jongen vanuit de andere klashelft antwoordde op een vraag die ik stelde aan mijn leerlingen, die op hun beurt vragen aan Meyers gingen schreeuwen. Algauw trok hij de vale vouwwand open om zijn hoofd erdoor te steken. Hij staaarde mij aan alsof ik geen collega was, maar een hoopje van te oud geworden zittenblijvers die men volgens het broodpuddingprincipe had samengekneed tot een nieuw geheel.

Het ergste wat ik met dat scherm heb meegemaakt, was dat de sluiting het plots begaf midden in een uitleg over kruisingsproeven op erwtenplanten. Het ijzeren kliksysteem schoot los en bleek op geen enkele manier meer dicht te krijgen. Daarop riep Meyers: 'Mevrouw Wuytinck, ik stel voor dat u een ander lokaal zoekt met uw groep!'

'Het is goed, we zijn al weg! Het begon hier toch al naar beer te stinken door die van Sanitair!' riep een van mijn houtbewerkers, waarna er bijna een gevecht ontstond.

Een paar minuten later doolde ik met vijftientig springerige pubers door de gangen. Toen ik uiteindelijk onderdak had gevonden in B106, bleek zo'n kwart van hen verdwenen. Geen flauw idee had ik of ze waren achtergebleven tussen de drankautomaten of bij de werkhuisen, waar levensgevaarlijke metaallintsnijders staan, en elektrische plooibanken, krachtig genoeg om een autodeur om te buigen tot een dik A4'tje.

Veel meer nog dan hun rumoer vreesde ik de zeldzame kalmte van de jongens als ik aan het werk was achter die polyester schijnwand. Als ze dan toch even rustig waren, werd ik ner-



veus bij de gedachte dat een collega aan de A-zijde mij kon horen lesgeven, mijn uitspraak van het Engels zou horen, die soms sputterde als ik te bruusk overschakelde vanuit het Nederlands. En of ik nu Engels of natuurwetenschappen gaf, al helemaal als de dood was ik om al te lang te aarzelen als mij een kennisvraag zou worden gesteld.

Vaak leek het alsof het accordeonscherm van dat lokaal doorliep tot in mijn geheugen, met duizenden op en neer bewegende vouwen, die de kennis van mijn twee vakgebieden tegen en in elkaar drukten. De Engelse vertaling van een woord als 'schroefsleutel', waarnaar mij bijvoorbeeld werd gevraagd, kon plots in dezelfde hersenplooï zijn ondergebracht als de verschillen tussen gelijkvleugeligen en echte libellen, en het schema van de opbouw van de nierschors. De meest ongenode details kwamen me toegevoegd, terwijl de mogelijke vertaling van 'schroefsleutel' er elke seconde een bedrieglijke geheugenvouw bij kreeg en ik ten slotte het juiste antwoord diende te kiezen uit 'a wrenck', 'a wreck', 'a wrecker', 'a whenck', 'a wherck', 'a wrench' en 'a whench'.

Als ik al te lang had gewaagd alvorens zo'n vraag van een vakman in spe te beantwoorden, stamelde ik soms als excuus iets over de spreidstand tussen mijn twee vakken die het opdiepen van kennis bemoeilijkte. Meteen daarna liep ik rood aan. Niet alleen door de stuntelige indruk die ik allicht maakte, maar ook omdat ik zo onbeholpen was geweest te klagen over moeilijke geheugengymnastiek tegenover tieners met veelal Maghrebijnse of Midden-Oosterse roots, die aldoor in een hoogst complexe culturele spreidstand leefden. Zelfs terwijl ze de vetters van hun verontrustend dure designersneakers strikten of verveeld gelatinevrije gummi-beertjes tussen de radiatorbuizen lieten smelten.

Ik stroomde dan plots over van begrip voor hun schoolmoetheid en hun luide gepraat, dat meestal ten onrechte agressief overkwam. Ik wilde iets zeggen om hun tegemoet te komen, maar de woorden ontbraken me, dus deelde ik maar absurd traag de kopieën met oefeningen uit.

Nog steeds zie ik mij tussen die banken schuifelen met in elke hand een vel grijzig papier. Als een engel met recyclagevleugels. Het scheen mij dan toe dat één enkel gebaar van hun kant, één enkel spontaan aangenomen blad zou volstaan om in wederzijds vertrouwen en zonder misverstanden of enige wrevel de les te kunnen aanvatten. Maar het gebeurde niet. Geen enkele van de jongens nam zelf een blad uit mijn hand terwijl ik voorbijkwam. Een voor een diende ik die vellen voor hen neer te leggen, waarbij ik mijn overdreven begrip van zo-even pijsnel verloor. Ik hoorde mijzelf juist dingen mompelen die volkomen buiten proportie waren als: ‘Zoals jullie zelf willen, het is jullie leven.’ Alsof ik geen oefeningensbladen uitdeelde, maar eindelijk tastbaar geworden kansen die ze weigerden aan te nemen.

Acht barstensvolle archiefdozen schieten er nu nog over van al die werk- en toetsbladen die ik hier op het Vrij Instituut voor Nijverheid heb uitgedeeld en ingevuld weer heb opgehaald tijdens mijn eerste werkjaar. Het zijn de meest scheefgezakte kartons op het achterste rek van archiefruimte 2 hier aan de straatkant. Het is allicht maar een indruk, maar ze lijken ook vochtiger te ruiken dan de exemplaren van mijn alfabetische burens Wullaert en Wuyts, die een papierberg van respectievelijk zes en twee dozen hebben voortgebracht in 2014-2015.

Het doet goed om het geroep en getrap van de voetballertjes op het plein hiertegenover te horen. Als er geen keldergaten waren om zulke geluiden binnen te laten, hield ik het hier niet uit, denk ik. Hun gejoel verlicht de beklemming aanzienlijk. Het plafond lijkt er bijna door op normale hoogte te hangen. Als het gejuich van die maradonaatjes tussen twee doelpunten wat inzakt, lijkt de lucht hier met de tel dufter te worden en moet ik mij inhouden om niet even naar boven te lopen, de kelder uit om een frisse neus te halen. Het kan niet. Daar is geen tijd meer voor als ik nachtwerk wil vermijden. Er moet verder worden gezocht. Zelfs voor de kortste pauzes is het te laat geworden.

Ik heb het al te lang uitgesteld om naar hier te komen en morgen wordt de helft van het archief leeggemaakt door de werkmannen. De oudste dozen vol taken, examens, agenda's en stagelogboeken worden opgehaald door een of ander afvalverwerkingsbedrijf.

Trouwens, een pauze zou Sergei alleen maar verontrusten. Hij wacht boven op de enige papieren die gered moeten worden van de vernietiging. Zijn ongeduld stijgt met de minuut. Ik hoor het vanaf hier. Hij ijsbeert met steeds luidere stappen door de gang van de benedenverdieping, samen met die hond van hem.

Slechts af en toe wordt het stil op de gang. Dan stel ik me voor dat Sergei even halt houdt voor de open kelderdeur en zijn oren spitst om naar het ritme van mijn gestommel te luisteren.

Hij heeft mij daarnet geboden om voort te maken met al die dozen hier.

'Het is nu of nooit!' riep hij voor hij de keldertrap weer

opliep in zijn fraaie, blauwe hemd en met zijn zwarte gespochenen. Zijn werkschoeisel en overall heeft hij vanavond bij wijze van uitzondering thuisgelaten. Alleen zijn bos conciërgesleutels verraadde nog enigszins zijn baan. Hij schudde er een paar keer mee terwijl hij hier stond, als om het gewenste werktempo aan te geven.

Ook nu nog laat hij al dat metaal geregeld rinkelen, boven bij de deur. Meestal gebeurt het als ik hier even stop met rommelen. Hij denkt al te gauw dat ik het zoeken hier voor bekeken houd, mijn woord breek en naar huis vertrek. Niet het minste vertrouwen heeft hij in mij en daar valt gezien de omstandigheden in te komen.

## Sergei

Er is hier veel veranderd. Bijna alles feitelijk.

Vroeger heette het hier Technisch Instituut Sint-Jan in plaats van Vrij Instituut voor Nijverheid. Waar nu de C- en D-blokken staan, was er toen een grote parking. En alle krijtkoppen van wie ik hier les heb gehad als snotaap zijn natuurlijk op pensioen ondertussen. Of ze liggen op het kerkhof. Alleen die schrale van lastechnieken, die in mijn tijd nog een echt broekventje was, werkt hier nog.

De Chaplin die hier vroeger mijn job deed, ligt er ook al lang onder. Hij was degene die hier toen heel het spel bewaakte na de uren en de werkmannen hielp overdag.

Ma stuurde mij naar hier om voor elektriciens te leren toen ik dertien was. Ik was hier nog maar een maand of het was al van dat. Ik moest bij de draaiers en de zwevers gaan zitten. Zeker tien keer zei ik dat er niks gaat draaien of zweven bij mij als ik lees.

‘Dat is niet het probleem’, zei ik. Maar ze luisterden niet.

Het was naar een klein lokaal zonder ramen dat ze mij stuurden. Naar een soort hok eigenlijk, gelijk er veel waren in de A-blok, die er toen een stuk triestiger uitzag dan vandaag.

Met zijn tien en waren we ongeveer. We kwamen allemaal uit andere klassen en moesten ineens een uur per week samen oefenen. Alsof dat het zou oplossen voor die sukkels bij wie de woorden echt gingen draaien en zweven als ze ernaar

keken. Bij mij bleven mijn ogen soms gewoon wat haken. Sommige regels moest ik een paar keer terug bezien eer ik er iets van kon maken. Dat was het enige.

Gandhi hing aan de muur in dat hok. Hij had nog maar één oor. Het andere was van die poster gescheurd. En zijn brilletje was helemaal zwart gekleurd. Naast zijn kop stond iets over zijn leven dat wij om beurten moesten voorlezen de eerste keer dat we daar kwamen.

Ik keek naar mijn maat Björn, die daar ook zat. Ik lette op zijn ogen omdat ik wou zien of ze scheef stonden als hij las. Omdat hij mij eens had gezegd dat hij zich de helft van de tijd een schele otter voelde op Sint-Jan. Maar ik miszag niks aan hem, behalve dan dat hij zijn voeten niet kon stilhouden onder de bank. Hij wou daar zo rap mogelijk weg, gelijk wij allemaal. Het was daar niet direct plezant met dat magere gezicht van Gandhi en met die leerkracht die zo zuur keek alsof ze jeuk aan haar jonkvrouw had.

Ik denk dat ik het maar één keer heb gedaan, expres naar iemand kijken die aan het lezen was. Die keer bij Björn in dat lokaaltje dus. Daarna ben ik ermee gestopt omdat ik het zelf niet kan verdragen. Toen niet en nu niet. Dan heb ik nog liever dat er een naar mijn gerief staat te gapen terwijl ik sta te pissen in een openbaar wc.

Zelfs naar de ogen van mijn eigen kinderen heb ik nooit met opzet gekeken als ze zaten te lezen. Ook niet naar die van Nick, die al op zijn zesde zijn eigen leesmoeder kreeg omdat hij te traag was.

‘Als gij thuis zoveel met hem zoudt oefenen als ik, dan had hij geen leesmoeder nodig op school’, zei mijn ex Christelle eens. Als ze iemand een steek kon geven, deed ze het. Ze

schoor nog liever haar haar af dan eens haar klep dicht te houden.

Ik heb daarna een paar keer geprobeerd om met onze Nick te oefenen. Maar als ik met hem boven een boek over een piraat of zo zat, kreeg ik het toch zeker. Jaren was ik er zo goed als van af geweest. Weekend na weekend had ik gelijk een normale mens de gazet gelezen. Maar toen mijn eigen zoon naast me zat, was het ineens terug, dat gesukkel. Zo dikwijls moest ik dezelfde stukken herbezien eer ze op zinnen begonnen te lijken, dat ik er onnozel van werd en dat het kind mij raar begon aan te kijken. Zo raar dat ik bang was dat het aan zijn ma zou gaan zeggen dat ik niet goed voordeed hoe het moest, dat verhaal vertellen. Of aan zijn zussen. Of nog erger: aan zijn leesmoeder.

Maar nog veel banger was ik feitelijk dat Nick ineens zou zeggen dat hij hetzelfde had gelijk mij, dat hij daarom zo traag las. En wat had ik dan moeten doen? Had ik hem dan moeten zeggen: 'Het is gelijk het is, jongen. Leg u er maar bij neer dat ge gelijk uw pa rare ogen hebt die ineens dienst kunnen weigeren. Nu hebt ge het met lezen op papier, maar later zult ge het misschien ineens krijgen als ge voor de computer zit en uw vrouw naar u kijkt, die u bijvoorbeeld vraagt om iets op te zoeken over de ziekenkas. Of ze een ziekenhuis-kamer voor één persoon helemaal terugbetalen als ze haar grote teen moet laten rechtzetten of zo. Maar ge kunt het niet vinden op dat scherm terwijl ze u zo beloert. Zo nerveus wordt ge daarvan dat ge voor ge het weet hebt gezegd: "Ja, dat wordt allemaal terugbetaald." En als dat dan niet waar is, zal ze daar later op uitkomen en u misschien uitlachen en slechtgezind zijn tegelijk.' Dat wil toch niemand aan zijn kleine zeggen?

Nick zijn eerste leesmoeder was oud en zo dik als zijn twee bomma's samen. Hij viel bijna van het bankje waarop ze zaten te oefenen, zo weinig plaats schoot er voor hem over.

Zijn tweede leesmoeder schopte haar schoenen altijd uit onder de tafel, waardoor de jongen bijna van zijn sus draaide door de zweetstank.

De derde kon het niet laten om aan haar vieze krullenkop te krabben terwijl ze bezig waren. Christelle vond soms een paar haarschilfers tussen de bladzijden als ze thuis verder oefende met Nick.

Ik heb op een zeker moment gedacht: als het nu niet beter wordt, als ze nu niemand deftig regelen voor mijn zoon, stap ik bonk naar de directie. Maar ik heb het niet gedaan. Ik ben eigenlijk niet direct iemand die bij de patron gaat zagen. Niet op de scholen van mijn kinderen vroeger en ook hier op het VIN niet.

Met Nick is het juist gelijk met mijn andere kinderen al bij al eigenlijk redelijk goed gekomen. Hij doet in een doehet-zelfzaak 'de service', gelijk hij dat zelf zegt als iemand naar zijn job vraagt. En ook de service van ene Magali doet hij tegenwoordig. Schoon ding. Glitter-T-shirt over tieten. Apetrots was de jongen toen hij haar aan mij kwam voorstellen in mei, bijna zes weken geleden. Ik weet het nog goed, het was op dezelfde dag dat wij hier te weten kwamen dat dat klotearchief vol dozen van de krijtkoppen voor een stuk moet worden leeggemaakt. Dat was hier toen nogal iets. Hoe heftig sommigen deden toen ze hoorden dat die van Afval Debusschere al dat oud papier komen ophalen.



## Lore

Vroeger nam meneer Yakumo het soms van me over als ik het even niet aankon. Vanaf mijn tweede werkjaar hier kreeg ik geregeld computerlokalen toegewezen, die hem godzijdank mogelijk maakten.

‘Mister Yakumo goes to Beirut with his staff. Organize the entire business trip. Budget: 15.000 euros’, zei ik dan bijvoorbeeld bij Engels in de hogere jaren, waarna de jongens in tweetallen voor een pc gingen zitten. Ze moesten dan vliegtuigtickets, hotels, een conferentieruimte en transport ter plaatse voor hem uitzoeken op het net en hun keuzes in een powerpoint gieten. Daar waren ze ruim twee lesuren mee bezig.

‘Mevrouw, Hamed wil meneer Yakumo elke dag een Bugatti laten huren in Beiroet. Dan moet de helft van zijn mensen op een camping slapen. Dat gaat toch niet. Kan u tegen Hamed zeggen dat dat niet kan?’ ging het dan.

Of: ‘Miss Wuytinck, als hij overschot heeft, Mister Yakumo, mag hij er dan wat callgirls mee fiksen? Lebanese sluts, oh yeah.’

Of: ‘Ik stop meneer Yakumo in een ander hotel dan zijn personeel. Dan is ie op zijn gemak. Als zijn darmpjes dan ’s nachts raar gaan doen. Want hij is toch iemand met allergieën en zo. Dat was toch zo, dat moesten wij toch zeggen bij de vorige oefening, bij dat telefoongesprek, toen wij moesten bellen naar een restaurant om te reserveren voor hem? Jawel, hij is zo iemand die tegen niet veel tegen kan, hé?’

‘It’s only a fictional character’, antwoordde ik dan telkens, terwijl ik meneer Yakumo wel haarscherp voor me zag. De jongens beeldden hem in hun presentaties vaak af als een Japanner met wetlook, die uit een antracietkleurige Audi Q5 stapt in een streepjespak van Armani met kobaltblauwe das en met kalfsleren veterschoenen. Al die zaken hadden mijn VIN’ers zorgvuldig uitgekozen voor hem. Meneer Yakumo werd door hen verwend toen hij nog gewoon mijn virtuele crisismanager was.

In die hoedanigheid, in zijn oorspronkelijke vorm, zou meneer Yakumo ook hier tussen deze witgekalkte muren vol archiefrekken goed van pas zijn gekomen. Kwam hij nu maar daadwerkelijk binnengewandeld om de boel met oosterse onbewogenheid van me over te nemen. Heel die zoektocht naar die belangrijke papieren delegeren aan zo’n keurige manager, het lijkt me wel wat.

Hij zou allicht veel gestructureerder te werk gaan dan een lijkbleek, slapeloos geval zoals ik. Hij zou niet zomaar van een half doorzocht schap met dozen uit 2007-2008 overspringen naar een schimmelig karton uit 2008-2009 en weer terug. En in het bijzijn van zo’n gedistingeerd heerschap had Sergei allicht minder of zelfs helemaal niet durven schreeuwen tegen mij zoals zonet.

‘Eindelijk! Dat werd ook tijd! Nu wilt ge hier ineens wel komen zoeken!’ brulde hij toen ik zo’n twintig minuten geleden de keldertrap afgelopen kwam. Ik dacht zelf ook: eindelijk, toen ik hem zag, want ik ben vandaag ettelijke keren vergeefs naar hem op zoek gegaan tussen de laatste klassenraden en vergaderingen door.

Sergei zat gehurkt in het koude tl-licht. Zijn hond sprong heen en weer in de immense papierzee die het hier daarnet ook al was. Tientallen dozen had hij omgekieperd. Ik weet niet hoelang hij daar al mee bezig was voor ik arriveerde. Waarschijnlijk lang genoeg om te beseffen dat het weinig zin heeft om in het wilde weg te gaan zoeken. Daar is het hier veel te groot voor.

‘Waarom zijt ge die papieren nu niet wat vroeger komen halen? Vindt ge dat geestig misschien om te wachten tot het bijna te laat is, tot de voorste stukken van de kelder bijna worden leeggemaakt?’ riep hij, terwijl hij normaal gezien de zwijgzaamheid zelve is in mijn buurt.

Zijn aftershave – iets muskachtigs met citrustonen – drong sneller tot me door dan de betekenis van zijn woorden. Ik begreep eerst alleen dat hij razend was en dat ik dat natuurlijk meer dan verdiende.

Voordat hij de trap opliep om door de gang te gaan drentelen met zijn hond, raasde hij nog even verder: ‘Hoe kunt ge het nu zo lang vertikken om naar hier te komen? Hoe kunt ge nu zo iets weigeren? En dan nog op zo’n manier. Een rattenstreek is het, ja!’

Uitstelgedrag in de goorste verschijningsvorm, zou ik het zelf liever noemen.

Ik wist niet wat te antwoorden op Sergeis vraag toen hij daarnet voor me stond. En nu ik hier alleen tussen al die oude archiefdozen sta, weet ik eigenlijk nog altijd niet wat mij gisteren precies bezielde toen ik inderdaad iets buitengewoon rottigs deed om dit karwei toch nog even voor me uit te kunnen schuiven.

Rattenstreken ontleden, ik heb er geen ervaring mee. Ik

ben alleen wat vertrouwd met het openleggen van echte ratten en muizen voor publiek in de laboklas, en ook dat is alweer even geleden. Tegenwoordig dissecteer ik alleen nog virtueel ongedierte met de rat-app, waarbij wat swipes volstaan om organen bloot te leggen. De nieuwe generatie blijft gespaard van de walm van bloed, ontlasting en ingewanden die vroeger soms bijna onverdraaglijk werd.

## Sergei

Dat met mijn ogen, het is hard verbeterd door naar de Nokta te gaan. In die kleine cinemazaal schuin over het huis waar ik toen nog woonde met ma, zat ik op mijn gemak. Die ondertitels passeerden daar op dat scherm zonder dat ik er nerveus van werd. Ik bleef er niet raar achter haken of zo. Ik moest daar geen stukken dubbel van lezen.

In die zaal was er feitelijk niks aan, aan lezen waar anderen bij waren. Zelfs als er daar een of andere onnozelaar zich omdraaide tijdens de film en naar mijn gezicht keek, dan nog kon mij dat weinig schelen. Die regels op dat scherm, ze versprongen pas als ik dat wou, alsof ik ze kon besturen met mijn ogen.

Ma maar denken dat ik zo dikwijls naar de Nokta ging voor de blootfilms, die ze er ook speelden. Maar mokkels met pruiken en kilo's schmink, nee dank u. Daar is mijn goesting rap bij over.

'Zijt ge die film met die blonde snol van op die affiche nu nog niet beu gekeken?' kon ze soms ineens vragen als ik terugkwam van de overkant, en ik zei dan niks. Ik was juist content dat ze dacht dat ik altijd naar die cinema ging voor wat prammen en billen.

Toen ik het eindelijk een beetje begon te kunnen, lezen met volk rond mij, ben ik Christelle tegengekomen. Ze werkte bij een bakker en ze had hetzelfde gelijk mij, maar dan met haar handen. Ze kon er niks mee doen als iemand er te lang

naar gaapte. Ze sloeg al tilt als de klant voor mij een stokbrood vroeg. Christelle had die baguette nog maar gepakt of ze liet ze al op de grond vallen. En zij zich dan bukken en daar dan wat raar voorovergebogen blijven staan alsof ze aan het peinzen was of ze ze nu moest oprapen en in die smalle zak moest stoppen, of weggoaien en een nieuwe nemen.

‘En voor u een bananentaart? Jawel, meneer’, en pats, ze liet ze al terug in de vitrine vallen. Een spat flan tot tegen het glas. Nee, lang heeft ze er natuurlijk niet gewerkt, in die bakkerij.

Vlak voor ze ontslagen werd, heb ik haar mee uitgevraagd naar taverne Den Os. Toen een ober mij daar de menukaart in mijn handen duwde, moest ik aan alle spaghetti’s en Fanta’s denken die ik als kleine heb besteld in de zaken waar mijn grootouders mijn broer en mij mee naartoe sleurden.

‘Maar ventje, kies dan toch eens iets met vis of zo. Thuis zijt ge daar altijd zo zot van’, moest ik bijvoorbeeld horen als die ober gepasseerd was en ik voor de zoveelste keer ‘Een spaghetti en een Fanta’ had gezegd omdat ik die menukaart niet wou lezen waar iedereen bij was. Ik wou niet riskeren dat wat erop stond weeral in streepjes zou veranderen die niks betekenden. En gewoon de bestelling van iemand anders nazeggen, was ook geen oplossing. De meeste dingen die zij kozen kreeg ik niet door mijn strot.

Daar dacht ik dus aan in taverne Den Os en mijn maag draaide zowat om. Maar niet lang, want Christelle zat daar zo schoon te wezen tegenover mij dat ik mij moest inhouden om haar niet over de tafel te kussen waar die ober bij stond.

Ze stootte voor de tweede keer het vaasje met bloemen

om. Toen ze het terug had rechtgezet en met een rode kop voor mij zat, wou ik zeggen: 'Ik snap dat, dat van uw handen die soms ineens tegenwerken. Gij hebt met uw vingers wat ik lang met mijn zicht heb gehad op school en zo, en soms nog altijd wat.' Maar zoiets zegt ge toch niet tegen zo'n stoot die ge pas leert kennen? Ik dacht: ik zeg het haar later weleens als het beter uitkomt. Maar het kwam er nooit van.

En toen was ze ineens zwanger – veel te rap feitelijk, wij waren nog maar amper de twintig gepasseerd. Toen ze in de vijfde maand of zo zat, schrok ik 's nachts ineens wakker en ik dacht: jesus, straks heeft die kleine én vingers die soms niet mee willen, én ogen die ineens kunnen haperen als mensen hem te hard beloeren. Straks is dat kind dubbel in 't zak gezet nog voor het zijn eerste kreet slaakt.

Maar onze eerste kleine werd geboren, onze Nick, en hij zou alleen soms last hebben van trage ogen, juist gelijk mij. Zijn vingers marcheren godzijdank altijd en overal perfect. Ik dank die hierboven er nog altijd voor.

Ook toen Christelle in verwachting was van Jenna, had ik schrik dat het kind twee keer langs de kassa zou moeten passeren. Maar Jenna heeft geen enkel mankement. Die heeft van niks of niemendal last. Ze glipt overal tussen.

En May, ons derde, heeft alleen de soms wat gebrekkige handen van Christelle overgekregen, waar ze vandaag toch maar ouwe mensen mee verzorgt voor de kost. Dus zo slecht zijn die vingers van haar nu ook weeral niet. Ik heb altijd gedacht dat ze veel meer afziet van haar overgewicht.

Dat neem ik Christelle nog altijd kwalijk, dat ze daarvan profiteerde vroeger toen wij nog getrouwd waren. Ze stak alles heel de tijd op May haar gewichtsprobleem, om maar niet te

moeten toegeven aan de kinderen dat wij op onze centen moesten zitten. Ze zei dat ze koteletten meebracht omdat dat magerder zou zijn dan biefstuk, beter voor May. Ineens zette ze 'om calorieën te besparen' geen blokjes kaas en pin-da's meer op de salontafel, terwijl er wel nog volop cola stond. Ze beweerde zelfs eens dat blik Sardientjes minder vet zijn dan verse vis.

'Het is geen kabeljauw, maar het heeft ook gezwommen', zei Christelle terwijl ze het blikje opendeed, en de kinderen dan maar lachen. Maar zelf keek ze zo serieus als iets naar mij, met ogen vol chagrijn alsof ik de schuld was van al wat haar tegenstak: conserveneten moeten kopen, wonen in een betonblok op de rand van een schooldomein waar haar ouders en onze vrienden volgens haar niet graag naartoe kwamen, de vetbillen van May, het rood op Nick zijn rapport en al haar lastige taken die op het bord van Taeymans stonden, gelijk koffiethermossen naar vergaderingen moeten brengen.

Daar is alles mee begonnen. Met dat takenbord op de buitenkant van de deur van Taeymans zijn kot. 'Archief straatkant leegmaken: 26/06', stond daar zo'n anderhalve maand geleden ineens op aan de linkerkant, en aan de rechterkant: 'Sylvain, Marco, Sergei.'



## Lore

Een dissectie van een rat voorbereiden is kinderspel. Zelfs als je klassiek te werk gaat, zonder app. Eerst zet je je over de weerzin die de kartelige staart oproept, door overdreven bewust de latex handschoenen aan te trekken. Je staart naar hoe elke vinger verdwijnt onder het melkwitte vlies. Dan schud je het ongedierte uit de half opengeknipte plastic zak, waardoor het op zijn rug op het werkblad terecht komt. Met krammetjes bevestig je de opengesperde poten aan het piepschuimen bakje, en dat is dat. De ontleding kan van start gaan.

Een rattige streek even aanschouwelijk maken is wel wat anders. Hoe harder ik mij probeer te herinneren wat er gisteren precies door me heen ging toen ik het laagste van het laagste deed, hoe vager het mij allemaal wordt. Het ontglipt me, dat ogenblik, het spartelt weg als een proefdier dat per abuis levend op de labtafel is beland.

Misschien komt het door deze ruimte. Dit archief is niet bedoeld voor het opdiepen van een enkel ogenblik, maar juist voor het terugvinden van papieren bewijsstukken van hele semesters tegelijk. Stageverslagen, evaluaties, alles blijft hier jarenlang bewaard voor mochten 'ze' het al dan niet behaald hebben van welbepaalde doelstellingen willen controleren.

'Ze' of 'het' zeggen wij hier in plaats van 'doorlichting' of 'inspectie'. 'Ze zijn immers al langs geweest.' Of: 'Het was weer pure stress.' Hier op het VIN geldt een algemeen sociaal ver-

bod om het controleapparaat van het ministerie concreet te benoemen. Misschien is het een voorzorgsmaatregel van een team dat uiteenvalt in vier grote groepen zodra de echte, onomfloerste benaming nog maar uitgesproken wordt. Vier. Precies zoals het er bij geloofskwesties aan toegaat.

Er zijn collega's zoals Marijke Pelsenier die 'het' vanaf hun eerste werkdag als een bestraffende godheid zien die vroeg of laat zal nederdalen om zijn oordeel over hen te vellen. Zeker sinds Marijke de vrij nieuwe afdeling Voeding-Verzorging leidt verwacht ze 'ze' aldoor angstvallig, ook al is ze de dans eigenlijk juist ontsprongen.

Anderen – Erwin Wuyts van computergestuurde werktuigmachines bijvoorbeeld – zien 'het' eerder als een barmhartig, zalvend opperwezen waar weinig of niets van te vrezen valt. Een beetje als de neef van God, die ook wel wat hemelse macht heeft, maar zichzelf toch een stuk minder serieus neemt. Hij zou al lang tevreden zijn als slechts een fractie van de leerkrachten een burn-out zou offeren aan hem en niet vele duizenden zoals dat nu het geval is.

Daarnaast zijn er personeelsleden als Ywan Orwick van elektronische installaties die zich niet wensen uit te spreken over de aard van het controleapparaat. Zij vouwen hun archiefdozen met volkomen uitdrukingsloze gezichten, als waren het hoedendozen bestemd voor het opbergen van een saai, grijs hoofddekseel.

En er zijn de ronduit ongelovigen die in hun hele loopbaan nog nooit rechtstreeks te maken hebben gehad met 'het', waardoor ze het doorlichtingsapparaat als weinig waarachtig beschouwen. Zij zien het hele gegeven eerder als een bozewolfstrategie om de rode pennen op het juiste pad te houden.

Nu ik al die namen van collega's hier op deze archiefdozen zie staan, besef ik nog maar eens dat onze ploeg in ongeveer dezelfde groepen uiteenvalt als het om die andere, veel belangrijkere geloofskwestie gaat: die betreffende de toekomstperspectieven van onze clientèle van ongeveer duizend jongens en slechts honderdvijftig meisjes. Die laatsten zijn bijna allemaal ingeschreven in Voeding-Verzorging of in de taalklassen voor nieuwkomers.

Er zijn de absolute devoten zoals Nadine Wullaert van Project Algemene Vakken die het woord 'kansarmoede' hoofdschuddend uitspreken als was het niet meer dan een stofvlok, weg te blazen met één synchrone wereldwijde zucht.

Agnosten heb je, zoals Jacques Visscher van sport en Inge Raeymaeckers, mijn vakcollega van Engels. Zij weigeren om gissingen te doen over onzichtbare zaken als de maatschappelijke slaagkansen van hun leerlingen, voor meer dan zeventig procent geboren uit laaggeschoolde anderstaligen.

En er is de kleinste en op één na ergste categorie: die van de absolute ketters, die niet het minste geloof hebben in een rooskleurige toekomst voor hun latere loodgieters, installateurs, metaalarbeiders, timmermannen, plaatlassers, industriële schilders, verzorgenden en maitres d'hôtel. Die collega's lijken niet op een nijverheidsschool te werken, maar op een vlieghaven waar het erop aankomt de gestrande passagiers – de vipreizigers hangen natuurlijk al lang in de lucht – kalm te houden. Door zo lang mogelijk de illusie te wekken dat ze nog steeds normaal aan het wachten zijn in de zone van de souvenirshops.

Men zou denken dat er geen ergere soort bestaat dan die laatste. Maar die waartoe ikzelf behoor of behoorde, is in

zekere zin nog een gradatie vreselijker. Ik maakte deel uit van de leerkrachten die alleen binnen de muren van het VIN hoop koesteren voor hun leerlingen. Meestal liet ik mijn optimisme na de werkdag achter aan de poort als een paar olijke, maar slechts gehuurde bowlingschoenen.

Op de terugweg naar huis overviel me vaak al een gevoel van moedeloosheid als ik dacht aan mijn 5SAN'ers, 6CW'ers en 3EL'ers. Zeker als ik, om de beklemming van mijn kleine woonkamer nog wat uit te stellen, even op het plein hier-tegenover ging zitten, tussen mijn werk en flat in, zoals onlangs nog.

Ik probeerde te glimlachen naar al die bengels die daar op het klimrek en de verroeste lieveheersbeestjeswip speelden. Ik knikte naar de bebaarde mannen op de banken, die allemaal vaders van mijn VIN'ers konden zijn. Maar zodra ik een van die volwassenen op de grond zag spuwen, voelde ik mijzelf wat verstarren. Ook al wist ik dat dat speeksel allicht zonder enige betekenis op de grond was gevuurd, louter omdat het als overtollig aanvoelde, toch bleef ik er ontzet naar staren.

Het was sterker dan mezelf. Ik liet het opkomende pessimisme omtrent mijn leerlingen en die spat mondvocht een dwaze competitie voeren met elkaar. Ik probeerde om vlugger opnieuw iets positiefs te denken over hun toekomst dan dat speeksel opdroogde op die pleintegel.

De spat won in snelheid. Het was wel ontzettend warm, dat scheelde natuurlijk, maar toch. De tegel was alweer helemaal droog voordat ik me jongens voor de geest kon halen van wie ik zeker wist dat ze ooit een keurige baan zouden hebben, en een huis dat meer vertrekken telt dan bewoners.